

RAFAŁ BLAZY*

**KONKURENCYJNOŚĆ MIAST
W AGLOMERACJI POLICENTRYCZNEJ
NA PRZYKŁADZIE GÓRNOŚLĄSKIEGO
ZWIĄZKU METROPOLITALNEGO****UPPER SILESIA METROPOLITAN ASSOCIATION
AS AN EXAMPLE OF COMPETITION BETWEEN TOWNS
IN POLICENTRIC AGGLOMERATION****Streszczenie**

W artykule zaprezentowano mechanizmy związane z konkurencyjnością pomiędzy poszczególnymi ośrodkami miejskimi konurbacji śląskiej jako „siłą sprawczą” i motorem powstawania tych ośrodków. W obszarze tym konkurencja jest niejako permanentnie wpisana w sferę życia miast. Najczęściej odbywa się ona na dwóch poziomach: pierwszy dotyczy konkurencji gospodarczej poszczególnych ośrodków, drugi związany jest z hierarchią i znaczeniem administracyjnym poszczególnych miast. Autor w artykule omawia zasady konkurencji miast śląskich na podstawie zasad konkurencji ekonomicznej, zwracając jednocześnie uwagę na pewne istotne zagadnienia marginalizowane w planowaniu przestrzennym.

Słowa kluczowe: aglomeracja śląska, konurbacja, konkurencja, planowanie przestrzenne

Abstract

In his paper, the author presents the competition mechanisms operating in the towns belonging to Silesian conurbation as driving forces behind the growth of these towns. In the area, competition is a permanent element of urban reality. Most often the competition takes place at two levels: the first one concerns economic race between the towns and the other is connected with the hierarchy and administrative importance of a particular town. The author describes the mechanisms of competition between Silesian towns in light of the principles of economic competition. The paper touches upon some vital issues which are frequently marginalized in the process of spatial planning.

Keywords: Silesian agglomeration, conurbation, competition, spatial planning

---

* Dr inż. arch. Rafał Blazy, Instytut Projektowania Miast i Regionów, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska.

Konurbacja śląska jest obszarem szczególnym na terenie Polski. Jako struktura policentryczna nie jest związana z funkcjonowaniem pojedynczego ośrodka, a tworzy pewien nieokreślony twór i zbiór miast. W swojej strukturze przestrzennej i funkcjonalnej nie przystaje do żadnego z ośrodków polskich¹. Istotą jej powstania była dynamika rozwoju tego ośrodka na zasadzie swobody gospodarczej i wzajemnej rywalizacji wielu ośrodków miejskich².

U podstaw rozwoju aglomeracji (metropolii) śląskiej leżą dwa zjawiska i zarazem pojęcia: policentryczność i konkurencja. Policentryczność miejsc związanych z występowaniem bogactw naturalnych, takich jak węgiel kamienny, srebro i rudy żelaza, spowodowała rozwój zagęszczonego osadnictwa w postaci osad przemysłowych, osad rolno-przemysłowych oraz miast³. W miejscach tych zaraz po powstaniu zakładów wydobywczych tworzyła się struktura osadnicza wraz z usługami⁴. Te niewielkie ośrodki już na samym początku swej działalności konkurowały ze sobą w zakresie wygody mieszkania i odpowiedniej oferty usług dla jego mieszkańców. W ten sposób z osad średniowiecznych rolniczych, intensywnie przekształcanych za sprawą dynamicznego rozwoju wydobywania w XVIII w. najpierw rud metali potem węgla kamiennego, powstały m.in. Chorzów, Zabrze i Świętochłowice.

Konkurencja jest niejako permanentnie wpisana w ten obszar. Przed II wojną światową konkurencja na poziomie hut, fabryk i kopalń doprowadziła w konsekwencji do powstania modelowych rozwiązań zespołów mieszkaniowych, jakimi miały być osiedla Nikiszowiec i Giszowiec. Z kolei konkurencja na poziomie ośrodków administracyjnych pomiędzy Katowicami i Bytomiem sprawiła, że Niemcy przed II wojną światową traktowali Bytom pod względem funkcjonalnym jako miasto wzorcowe, w którym zrealizowano wtedy m.in. jeden z najnowocześniejszych krytych basenów wraz z parkiem i ogrodem zoologicznym oraz rozległą sieć komunikacji tramwajowej.

Po II wojnie światowej zmiany administracyjne z jednej strony, a z drugiej zmiana priorytetów polityki gospodarczo-przestrzennej doprowadziły do konkurencji na dwóch poziomach. Pierwszy z nich dotyczył silnego rozwoju gospodarczego opartego na przemyśle ciężkim i wydobywczym. Na tym poziomie konkurowały ze sobą głównie: Zabrze, Bytom, Chorzów, Siemianowice, Świętochłowice, Dąbrowa Górnicza. Drugi poziom nie wykluczał konkurencji w zakresie przemysłowym, ale obejmował usługi szkolnictwa wyższego, takie jak uczelnie i instytuty badawcze zlokalizowane głównie na terenie Katowic, Gliwic i Sosnowca.

Przyznać jednak należy, że prowadzona do niedawna konkurencja w zakresie eksploatacyjnym, polegająca na wydobywaniu jak największej ilości węgla spod miasta, była jednym z najbardziej prymitywnych wyścigów prowadzących w konsekwencji do wyczerpania złóż, degradacji zabudowy miasta, a niejednokrotnie całego obszaru. Pod tym względem dawni liderzy w zakresie eksploatacji węgla borykają się obecnie z dużymi problemami dotyczącymi degradacji środowiska głównie za sprawą szkód górniczych (Bytom, Ruda Śląska i fragmenty Zabrze).

Kolejnym etapem rozwoju tej przestrzeni były zmiany ustrojowe, jakie zaszły w Polsce pod koniec ubiegłego stulecia. Szczególnie wejście Polski do Unii Europejskiej doprowadziło do przejęcia wzorców i ram polityki przestrzennej na wzór priorytetów unijnych w zakresie polityki regionalnej finansowanej ze środków Unii Europejskiej. Wraz z rozwojem gospodarki kapitalistycznej w Polsce zmieniły się obszary konkurencji miast. W obecnych czasach konkurencyjność ujawnia się przede wszystkim w „wyścigu” o kapitał inwestycyjny, produkcyjny, usługowy i mieszkaniowy. Coraz częściej też kapitał przyciągany jest przez szkolnictwo wyższe, działania innowacyjne i protechnologiczne.

Idea powstania Górnośląskiego Związku Metropolitalnego (oficjalnie utworzonego 8 czerwca 2007 r.) to chęć wzajemnej współpracy 14 miast śląskich w celu osiągnięcia większego „zysku”⁵, niemożliwego do osiągnięcia przez poszczególne miasta (pojedynczo)⁶. Model ten jest wzorcem unijnym, który promuje wszelkiego rodzaju współpracę czy to na szczeblu regionalnym, miejskim, czy gminnym. Mimo że wśród władz miejskich istnieje poczucie konieczności współpracy w zakresie: komunikacji, ochrony środowiska i uznania wspólnych dóbr kultury, to jednak podejmowane indywidualne działania poszczególnych miast nie świadczą o współpracy na tym pierwszym poziomie. Nie obserwuje się także współpracy na poziomie wyższym dotyczącym m.in. szeroko pojętej polityki przestrzennej. Historycznie miasta te przez dłuższy okres w wielu dziedzinach rywalizowały, a imperatyw współpracy jest jakby nieco sztuczny. Dlatego kooperacja pomiędzy ośrodkami miejskimi często jest bardziej werbalna i papierowa niż rzeczywista.

Rozwiązaniem takiej sytuacji byłoby przyjęcie jakiegoś modelu, który określałby zasady współpracy i zarządzania metropolią. Biorąc pod uwagę trzy najważniejsze metropolie europejskie: Londyn, Paryż i Berlin – należy zauważyć, że system zarządzania tymi miastami, jak i prowadzenia polityki przestrzennej jest bardzo różny. Trzeba przypomnieć, że dylemat pomiędzy oddaniem poszczególnym dzielnicom swobody a ścisłą regulacją i centralnym sterowaniem w zarządzaniu dużym miastem jest bardzo stary⁷. Dlatego pytanie o model zarządzania metropolią musi pozostać pytaniem otwartym. Dotyka ono w swojej istocie idei zarządzania hierarchicznego lub autonomicznego. Kolejne pytanie brzmi: jak właściwie powinna być zarządzana metropolia policentryczna i czy w gruncie rzeczy nie powinna być zarządzana jako system hierarchiczny? Odpowiedzi na te pytania wydają się być zawarte w teoriach ekonomicznych dotyczących zasad negocjacji biznesowych. W myśl tych teorii i zasad można bowiem postawić następujące tezy:

1. Jeśli tworzymy metropolię, to działania podejmowane przez nas muszą jako dobro nadrzędne traktować dobro tej metropolii (jako celu projektu), a nie pojedynczego miasta.
2. W relacjach miasta z metropolią powinna obowiązywać zasada podejmowania takich działań, które zmierzają do efektu „wygrana – wygrana” po stronie miasta, jak i metropolii.
3. Działania typu „wygrana” dla miasta i „przegrana” dla metropolii w konsekwencji swojej prowadzą do destrukcji idei metropolii i konurbacji.
4. W szczególnych przypadkach dopuszczalna jest zasada „przegrana” dla miasta i „wygrana” dla metropolii⁸.

Prowadzona w myśl tych zasad polityka przestrzenna na pewno przyczyniałaby się do rozwoju metropolii.

Dość powszechne pozyskiwanie pieniędzy dla budżetów gmin przez sprzedaż terenów pod rozprzestrzeniające się budownictwo mieszkaniowe jest jednym z największych problemów przestrzennych tej i innych metropolii w Polsce. Jednocześnie jest wyrazem zastosowania dość prymitywnej ekonomii. W jej świetle konkurencja polega głównie na sprzedaży jak największej ilości gruntów lub przeznaczenie w planie zagospodarowania jak największej ilości terenów pod budownictwo, łącznie z odpowiednimi opłatami – planistyczną i adjacencją⁹.

Odnosząc się ponownie do teorii ekonomicznych, należy zauważyć, że konkurencja w istocie swojej to wyprzedzanie swoich rywali (sąsiadów, konkurentów) wspomagane przez określone działania w sferze ekonomicznej, które w zakresie przestrzennym mogą być realizowane przez:

- podnoszenie jakości usług (w sferze ekonomicznej) – (przestrzennie i funkcjonalnie), w mieście możliwe do realizacji przez usprawnianie administracji w zakresie obsługi klienta, również przez uchwalenie planu miejscowego, który skraca drogę administracyjną,
- obniżanie cen za dany towar (w sferze ekonomicznej) – realizowane na terenie miasta przez inwestowanie w infrastrukturę techniczną, która może być wartością dodaną każdego proponowanego do zbycia terenu,
- poszerzanie oferty o kolejne produkty i aplikacje – w mieście możliwe do realizacji przez tworzenie i wspieranie nowych form aktywności gospodarczej, np. przez tworzenie specjalnych stref ekonomicznych lub obniżanie podatków od nieruchomości,
- łatwiejszy dostęp do produktu – w gospodarce przestrzennej osiągnięty przez rozbudowę wielokierunkowej sieci komunikacyjnej (szczególnie w realiach aglomeracji policentrycznej).

Postulaty i wnioski

1. Historycznie aglomeracje powstawały i rozpadały się z przyczyn gospodarczych, dlatego rozprzestrzenianie się aglomeracji bez podstaw gospodarczych jest działaniem destrukcyjnym w stosunku do jej struktury¹⁰.
2. Wydaje się, że metropolia policentryczna powinna być więcej niż sumą tworzących ją podmiotów – jest to możliwe do osiągnięcia tylko w przypadku wzajemnej współpracy poszczególnych miast i gmin na zasadach synergii rozszerzonych o współdziałanie z gminami sąsiednimi.
3. Antidotum na rozprzestrzenianie się aglomeracji śląskiej jest wprowadzanie wyższych standardów życia w wyludniających się śródmieściach.
4. Podstawowym celem związku metropolitalnego powinno być planowanie przestrzenne¹¹. Mimo teoretycznej zależności planów miejscowych od polityki przestrzennej wyższego szczebla (regionu i województwa), *de facto* poszczególne podmioty, w tym wypadku miasta i gminy, prowadzą niezależną politykę przestrzenną. Dokonująca się obecnie próba wprowadzenia ustawy metropolitalnej w Polsce jest w rzeczywistości wzmocnieniem roli planowania regionalnego¹².

Przypisy

¹ Wyjątek mogłoby tu stanowić Trójmiasto.

² Potwierdza to m.in. badanie modelowe „samouczących się ośrodków miejskich” prowadzone przez Katedrę Planowania Przestrzennego Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej pod kierownictwem prof. dra hab. inż. arch. Tadeusza Zipsera.

³ W ten sposób powstał m.in. Chorzów jako osada przemysłowa – Królewska Huta przy Bytomiu i Tarnowskie Góry jako miasto zlokalizowane „na kopalniach” srebra.

⁴ Zauważyć należy, że prawie w każdym przypadku podstawą rozwoju miasta były zakłady produkcyjne lub wydobywcze. Obecnie podstawą rozwoju pseudomiasta, a w zasadzie osadnictwa, jest wolny teren, który może być przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną.

⁵ Rozumianego jako dostęp do kapitału w postaci środków unijnych – pomocowych i finansowych.

⁶ Zgodnie ze statutem GZM (Górnośląskiego Związku Metropolitalnego) do głównych zadań związku należy:

§ 6

„Związek wykonuje określone ustawami zadania publiczne w zakresie:

- 1) ustalenia wspólnej strategii rozwoju dla miast wchodzących w skład Związku zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, celem jej uwzględnienia w studiach uwarunkowań i kierunkach zagospodarowania przestrzennego miast,
- 2) realizacji zadań objętych wspólną strategią rozwoju miast wchodzących w skład Związku – przekazanych Związkowi przez gminy członkowskie na podstawie stosownych porozumień,
- 3) pozyskiwania środków finansowych z krajowych i zagranicznych funduszy celowych na realizację zadań Związku,
- 4) zarządzania drogami przekazanymi Związkowi przez gminy członkowskie na podstawie stosownych porozumień,
- 5) opracowywania wniosków w celu pozyskiwania środków publicznych pochodzących z budżetu Unii Europejskiej na realizację zadań publicznych należących do właściwości Związku,
- 6) aktywizacji rynku pracy na obszarze miast będących uczestnikami Związku poprzez pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na ten cel, a także wspierania innowacyjnych programów gospodarczych podnoszących poziom konkurencyjności miast – uczestników Związku – w zakresie przekazanym Związkowi przez gminy członkowskie na podstawie stosownych porozumień,
- 7) opracowywania analiz i sprawozdań dotyczących zawodów deficytowych i dokonywanie na tej podstawie ocen dotyczących rynku pracy oraz wspieranie edukacji publicznej w szczególności ukierunkowanej na kształcenie w zawodach deficytowych – w zakresie przekazanym Związkowi przez gminy członkowskie na podstawie stosownych porozumień,
- 8) wyrażania opinii dotyczących procesów legislacyjnych i decyzyjnych w sprawach objętych przedmiotem zainteresowania Związku ze względu na wykonywane przez Związek zadania na szczeblu krajowym, a także wojewódzkim,
- 9) współdziałania z jednostkami samorządu terytorialnego, w tym społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw, a także organami administracji rządowej.”

Efektom działalności związku ma być usprawnienie zarządzania aglomeracją, wzmocnienie siły gospodarczej i konkurencyjności miast – uczestników GZM, a także koordynacja działań promocyjnych i podkreślenie znaczenia regionu.

⁷ Londyn w zasadzie zarządzany jest jako zlepek samodzielnych dzielnic, a model jego zarządzania jest „policentryczny i zdecentralizowany”. Berlin posiada wewnętrzną spójność i określany jest jako model „zjednoczony i zdecentralizowany”, z kolei Paryż pozostaje „stolicą pod kontrolą państwa” i działa na zasadzie modelu „zcentralizowanego i jednorodnego”. Według E. Schoeter i M. Rober, *Governing the Capital – Comparing Institutional Reform in Berlin, London and Paris*, Institute of European Studies, University of California, Berkeley 2004.

⁸ Niektóre decyzje na szczeblu miast, pozostające w sprzeczności z interesem partykularnym danego miasta powinny być wynagradzane innymi przywilejami lub rekompensatą za poniesione szkody.

⁹ Zjawisko to dotyczy przede wszystkim gmin ościennych w stosunku do GZM i jest symptomatyczne dla drugiego stadium jednej z teorii rozwoju firmy wzorowanej na teoriach rozwoju człowieka. Stadia te obejmują fazę zależności, niezależności, świadomej współzależności, w tym samoograniczenia. W działaniach gmin uwidacznia się chęć ich uniezależnienia jako wartość nadrzędna – niestety jest to dopiero drugi stopień rozwoju.

¹⁰ Za prof. Witoldem Orłowskim, *Sporne aglomeracje*, <http://wroclaw.biznespolska.pl/gazeta/article.php?cityid=wroclaw&contentid=143480>, 2007-07-02.

¹¹ Za prof. Jerzym Stępnem, *Sporne aglomeracje*, <http://wroclaw.biznespolska.pl/gazeta/article.php?cityid=wroclaw&contentid=143480>, 2007-07-02. Stwierdził on m.in., że „administracja jest tylko narzędziem wtórnym wobec rzeczywistości jaką jest aglomeracja”.

¹² Istnieje obawa, że ustawa ta nie będzie przystawała do metropolii policentrycznej jaką jest GZM.

Silesian conurbation is a very special region of Poland. Its polycentric structure is not connected with the functioning of a single town but it forms an undefined cluster of towns. Its functional and spatial structure does not remind any of Polish metropolitan centres¹. What mattered in its coming into being was the dynamic development of the conurbation owing to economic freedom and competition between numerous towns².

Two basic phenomena influencing the development of Silesian agglomeration (metropolis) are polycentricism and competition. Polycentricism connected with the places rich in natural resources such as coal, silver or iron brought about the development of dense industrial, industrial – agricultural or urban settlements³. In such places residential and service infrastructure followed closely mining plants⁴. From their beginnings, those little industrial centres competed against each other to provide better living conditions for their inhabitants. In such a way medieval agricultural settlements, which in the 18th century underwent dynamic changes caused by the development of mining industry, led to creation of such towns as Chorzów, Zabrze or Świętochłowice.

Competition is a permanent characteristic of the region. Before II world war, the competition between steelworks plants, factories and mining plants resulted in creating model housing solution (Nikiszowiec and Giszowiec housing estates). The administrative competition between Bytom and Katowice before II world war was the reason why Bytom was treated by Germans as a model town (in its functioning aspect) which could boast one of the most modern indoor swimming pool with a park and the zoo as well as the extensive tram network.

After II world war administrative changes on one hand and new priorities of economic and spatial policy on the other, led to town competition at two levels. The first one was connected with the intensive economic growth based on heavy and mining industries and it involved such towns as Zabrze, Bytom, Chorzów, Siemianowice, Świętochłowice, Dąbrowa Górnicza. The competition at the second level, although it didn't exclude the industrial factor, concentrated mainly on the tertiary education, i.e. universities and research centres located mostly in Katowice, Gliwice and Sosnowiec.

Yet, one should admit that mining competition, which in practice meant quarrying as much coal from under the town as possible, was one of the most primitive races leading to damaging consequences such as resource depletion and urban development deterioration which could extend to the whole region. That is why, former mining leaders nowadays have to face up to the problems connected with damages done to the environment by mining industry (especially in Bytom, Ruda Śląska and parts of Zabrze).

Another stage in the evolution of Silesian conurbation was the transformation of political system which took place in Poland at the end of last century. Especially joining European Union led to adapting the spatial policy guidelines based on EU priorities concerning regional policy funded by EU. Along with the development of capitalist economy in Poland, the quality of competition between towns has changed. Presently, competitiveness means mostly the race for funds to be channelled into investment, production, service and housing sectors. More and more frequently funds are sought to be allocated into the tertiary education, pro-technological and innovative actions.

The idea behind forming Upper Silesian Metropolitan Association (officially called upon on the 8th June 2007) was to ensure the co-operation between 14 Silesian towns and cities in order to rise a bigger “profit”⁵, which would be impossible to do by a single town⁶. The association copies a European model which promotes all kinds of co-operation at any

level: regional, town or commune. In spite of the fact that municipal authorities are aware of the necessity of co-operation as to transport services, protection of the environment and cultural values, the actions taken by particular towns do not seem to prove it. There is also a lack of co-operation concerning broadly-understood spatial policy. In historical perspective, the towns competed against each other for a long time and the present co-operation may be treated as an artificial imperative noticeable mostly in official documents and speeches but not in real actions.

A possible solution could be adapting a model of co-operation and government within the metropolis. Taking into consideration three biggest European metropolises: London, Paris and Berlin, one should notice that there are considerable differences between models of government and spatial policy in these cities. Is it better to give autonomy to particular districts or to centrally control them – the dilemma how to govern a big city is very old⁷. That is why the question as to the model of government in a metropolis should be left unanswered. Actually it touches upon two styles of government: hierarchical and autonomous. How, then, should a polycentric metropolis be governed? As a hierarchical system? The answer to these questions seem to be provided by economic theories dealing with business negotiations. Having analysed them one could advance the following thesis:

1. If we create the metropolis, our priority should be the advantage of the metropolis and not of a single town.
2. In the relationships between the metropolis and a town our actions should bring the result “gain – gain” on part of both, the metropolis and a town.
3. The actions which could be described as “gain for a town” and “loss for the metropolis” finally result in distortion of the idea of metropolis and conurbation.
4. One could accept the rule: “gain for the metropolis and loss for a town” only in some special cases⁸.

The common method of repairing commune budgets by selling the land, which results in sprawling housing development, is one of the most vital issues of spatial policy which must be tackled by all metropolises in Poland, including Silesian Conurbation. At the same time, it is a symptom of quite primitive economic thinking. In light of the method, competition means generally selling as much land as possible or preparing such plans of spatial development that would allow for allocating most of the land to housing development⁹.

According to economic theories, competition actually means being better than your rivals (neighbours, competitors) and taking actions in the economic sphere. In the urban context competition may mean:

- improving the quality of services (in the economic sphere) – in the town (spatially and functionally) put into practice by improving administrative service and formulating local plans that would simplify bureaucratic procedure,
- reducing the price of a given commodity (in the economic sphere) – in the town – developing infrastructure (roads, utilities) which could be an added value for each plot offered for sale,
- expanding the range of products and applications – in the urban context put into practice by supporting new forms of economic activity, e.g. special economic zones, reducing property taxes,
- easily available product – in spatial economy it means the development of extensive road network (especially important in polycentric agglomeration).

Postulates and conclusions

1. In the historical perspective, agglomerations' thriving or decline depended on economy. That is why their growth without economic basis is a process destructive for their structure¹⁰.
2. It seems that polycentric metropolis should be something more than a cluster of towns and communes; it is possible only on condition that there is a co-operation between the towns and communes on synergy terms.
3. The antidote to sprawling of Silesian agglomeration is improving standard of living in the town/city centres to prevent their inhabitants from moving out.
4. The fundamental aim of the metropolitan association should be spatial planning¹¹. Theoretically, the local plans depend on spatial policy of the region. Yet, in practice, towns and communes are independent in this aspect. A current attempt at introducing the metropolitan bill in Poland aims actually at reinforcing the regional spatial planning¹².

Notes

¹ With an exception of Trójmiasto.

² It is proved by the model research on "self-studying towns" carried out by The Chair of Spatial Planning at the Faculty of Architecture of Wrocław University of Technology and supervised by prof. dr hab. inż. arch. Tadeusz Zipser.

³ In this way Chorzów came into being as an industrial settlement – Królewska Huta przy Bytomiu (the royal steelworks plant near Bytom) and Tarnowskie Góry as a town located around the silver mines.

⁴ One should notice that almost in each case the basis for the town development were industrial or mining plants. Presently, the pseudo-town or rather settlement is growing in empty, undeveloped areas which can be designated for single-family housing development.

⁵ Understood as the availability of the capital in the form European Union resources – financial and non-financial ones.

⁶ According to the Statute of Górnośląski Związek Metropolitalny (Upper Silesian Metropolitan Association) the main objectives of the associations are as follows:

§ 6

"The association carries out the following public tasks determined by the regulations:

- 1) it establishes the development strategy common for the associated towns in accordance with the spatial planning bill so that it would be considered in the studies on the conditions and directions of development and spatial planning of the towns,
- 2) it carries out the tasks concerning the common development strategy of the associated towns delegated to the association by the communes on the basis of appropriate arrangements,
- 3) it obtains financial resources for its own activity from national and oversees purpose funds,
- 4) it is responsible for managing the roads which were relegated to the Association by the associated communes on the basis of appropriate arrangements,
- 5) it prepares applications in order to obtain public resources from the European Union budget to be spent on fulfilling the Association's public tasks,
- 6) it activates the job market in the associated towns by raising and managing the purpose funds as well as by promoting innovative economy programmes which aim at increasing the competitiveness of the associated towns,
- 7) it prepares the reports concerning deficient jobs which are the basis for the job market analysis and promotion of public education, especially the sector directed at deficient professions,

- 8) it states opinions concerning decision and legislative processes that deal with the matters of concern of the Association at the national or regional levels,
- 9) it co-operates with local authorities in Poland and abroad as well as with the government administration.”
- ⁷ London is actually managed as a cluster of independent districts and the management model can be called “polycentric and de-centralised”. Berlin, on the other hand, has the internal consistency and is described as “unified and de-centralised”. Paris is “the capital controlled by the government” and functions as a model “centralised and homogenous”. According to E. Schoeter, M. Rober, *Governing the Capital – Comparing Institutional Reform in Berlin, London and Paris*, Institute of European Studies, University of California, Berkeley 2004.
- ⁸ Some decisions taken at the metropolis level may be in conflict with the interest of a particular town. They should be compensated, e.g. by means of granting some privileges to the town.
- ⁹ This phenomenon concerns mainly the communes surrounding Upper Silesia Metropolitan Association and is typical of the second stage described in one of the theories dealing with business development. It is based on the theory of human emotional development. The theory describes the following stages: dependence stage, independence stage, conscious mutual dependence stage including self-limitation stage. Judging by the commune activities, one can notice that the dominant value for them is independence. Unfortunately, it is only the second stage of development.
- ¹⁰ Quoted from: prof. Witold Orłowski: *Sporne aglomeracje*, <http://wroclaw.biznespolska.pl/gazeta/article.php?cityid=wroclaw&contentid=143480>, 2007-07-02.
- ¹¹ Quoted from: prof. Jerzy Stępień: *Sporne aglomeracje*, <http://wroclaw.biznespolska.pl/gazeta/article.php?cityid=wroclaw&contentid=143480>, 2007-07-02, who stated that “the administration is only a repetitive tool as compared to the reality of agglomeration”.
- ¹² There is apprehension that the bill will not be suitable for the polycentric metropolises as exemplified by Upper Silesia Metropolis Association.

Literatura/Bibliography

- [1] Budrewicz O., *Metropolie*, Iskry, Warszawa 1987.
- [2] Jałowicki B., *Zarządzanie rozwojem aglomeracji miejskich*, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku, Białystok 2002.
- [3] Schoeter E., Rober M., *Governing the Capital – Comparing Institutional Reform in Berlin, London and Paris*, Institute of European Studies, University of California, Berkeley 2004.
- [4] Sikorski Cz., *Miasta, kultury, organizacje*, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi, Łódź 2005.
- [5] Sokołowski D., *Funkcje centralne i hierarchia funkcjonalna miast w Polsce*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń 2006.
- [6] *Sporne aglomeracje*, <http://wroclaw.biznespolska.pl/gazeta/article.php?cityid=wroclaw&contentid=143480>, odczyt z dnia 2007-07-02.
- [7] Suter A., *Metropolitan word atlas*, 010 Publishers, Rotterdam 2007.
- [8] Węgleński J., *Metropolitalna Ameryka*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1988.